

Maanwandelaar woonde in De Bilt (2)

Tussen 1969 en 1973 stonden er twaalf mensen op de maan. Velen onder u die dat nog weten. Maar wat bijna niemand weet, is dat een van deze twaalf maanmannen korte tijd in De Bilt woonde: Dave Scott. Bij toeval werd dit door Peter Westenbrink herontdekt. Om zeker te zijn over de juistheid van zijn vondst deed hij nader onderzoek, waarvan hij hier uitgebreid verslag doet. Met het maanlicht vertrouwd, schuwt hij daarbij zijn romantische inborst niet. Mijmerend over hoe het Scott in De Bilt verging, neemt hij ons mee op reis door oude kranten, naar een tijd waarin de eerste contouren van het uitbreidingsplan Akker zichtbaar werden.

Onmiddellijk nadat ik in de Telegraaf van 5 maart 1969 gelezen had dat het woonadres van David Scott Akker was, bracht ik mw. Drees hiervan op de hoogte. In een uitgebreide e-mail verontschuldigde ik mij dat ik een beetje vals had gespeeld: dat ik eigenlijk helemaal niet op zoek was naar Amerikaanse piloten, maar naar een maanwandelaar. Eindelijk had ik die gevonden. Dit grote nieuws bracht ik ook naar buiten bij mijn collega's.

Ongelovig keken ze mij aan. Niet vanwege Amerikanen in De Bilt. Die hadden er daar genoeg rondgelopen. Ze zaten in Zorgvliet, maar ook richting Groenekan kwam je ze tegen en in woningen boven winkelcentrum Planetenbaan. ¹ Over de Akker waren mijn collega's niet zeker, maar als daar een Amerikaan gewoond had, dan was hij vast niet de enige. Dat die Amerikaan later op de maan is geweest, nee, daar hadden ze nooit iets over gehoord. Ze waren stomverbaasd, terwijl ze de maanlandingen toch bewust hadden meegemaakt. Een informeerde bij zijn schoonvader, ook een echte Biltenaar, wist alles over het dorp. Maar nee, dit was de man geheel en al onbekend. Alleen vanuit de Historische Kring kwam een ander geluid. Mevr. Drees had mijn 'ontdekking' doorgespeeld naar de Werkgroep Onderzoek. Lid Abe Postema reageerde: "Dat astronaut Scott hier heeft gewoond wist ik." Wel was Abe abuis over de "...grote aardenwerkschaal waarop zijn ruimteis is afgebeeld". Die schaal was namelijk niet door Scott aan het gemeentebestuur aangeboden, zoals Abe beweerde, maar andersom. Een kopie ervan ligt in de kelder van

Jagtlust en is een misbaksel. Er staat 'Appollo' op geschreven in plaats van 'Apollo'.

Voor mw. Drees zelf was er ook een raadsel opgelost. Als senior archivaris beeldcollecties bij het RHC Vecht en Venen vond ze korte tijd later de eerder genoemde foto met handgeschreven bedankje van Scott, al zag ze de foto niet voor het eerst: "Voor mij is er ook weer een mysterie opgelost, want die eigenaardige foto in een van onze laden had ik anders niet zo snel kunnen plaatsen. Ik heb mij ook wel eens afgevraagd wat wij er eigenlijk mee moesten. Maar nu blijkt het dus een foto te zijn met een bijzonder verhaal."

Behalve Abe Postema zullen er ongetwijfeld meer (oudere) geboren en getogen inwoners van De Bilt zijn, die van 'astronaut Scott' weten. Maar 1971, toen Scott op de maan stond, is lang geleden. De bevolking is inmiddels van samenstelling veranderd. Als eerder gezegd woonde ik in die tijd in Brabant en ik kwam in 1982 naar De Bilt, waar ik een huurflatje betrok aan de Mr. S. van Houtenweg. Dat is hemelsbreed 150 meter van de Akkerflat. Om die afstand te overbruggen heb je geen raket nodig. Maar met of zonder raket, nooit heb ik het plan opgevat om de Akker eens goed te gaan verkennen. Welk doel zou ik daarmee gediend hebben? Nu weet ik dat daar een vierkamerflat met een bijzondere geschiedenis te ontdekken viel. Een koopflat. Maar is het dat altijd geweest, of maakte het ooit deel uit van de eerder

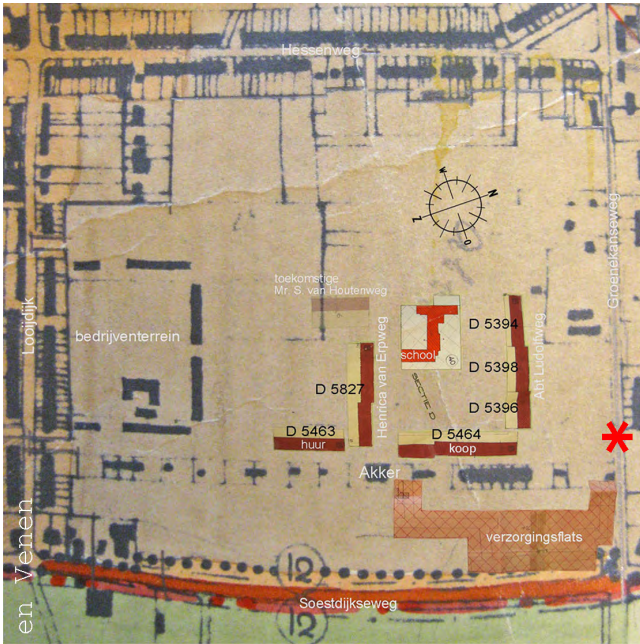
genoemde dertig huurflats? Om daar achter te komen dook ik in het RHC in Breukelen in het verleden van het plan Akker.

Uitbreidingsplan Akker

Tot midden jaren vijftig was vrijwel het gehele gebied tussen de Looydijk, Hessenweg, Groenekanseweg en Soestdijkseweg onbebouwd. Parallel aan de Soestdijkseweg liep een smalle landweg, de Akker, waaraan aan de oostkant enkele huizen stonden. Aan de westkant lagen moestuinen met daarachter weiland. Van het uitbreidingsplan Akker was alleen nog maar het begin gerealiseerd: de portiekwoningen rondom het bedrijventerrein aan de Looydijk.

De huizen en moestuinen aan de Akker verdwenen en de grond werd bouwrijp gemaakt. Percelen daarvan werden aan Bakhuizen verkocht met vergunning om daar te mogen bouwen. In 1955 begon deze aannemer met de flats aan de Abt Ludolfweg (54 appartementen, gereed in 1956), in 1956 gevolgd door de flats aan de Akker (78 appartementen, gereed in 1957) en in 1957 die aan de Henrica van Erpweg (42 appartementen, gereed in 1958). Behalve een flatgebouw mocht Bakhuizen aan de Abt Ludolfweg ook 20 eengezinswoningen neerzetten.²

Aanvankelijk verkeerde ik in de veronderstelling dat de dertig huurflats willekeurig verdeeld waren over deze in totaal 174 (koop) appartementen. Dat bleek niet juist te zijn. In maart 1955 hadden de woningbouwvereni-

Copyright © RHC Vecht en Venen

gingen er bij het college op aangedrongen meer bouwgrond voor woningwetwoningen te reserveren en beschikbaar te stellen. Een van de uitkomsten was, dat Bakhuizen: “...op het terrein ‘de Akker’ kan doorgaan met het bouwen van 78 woningen waarvan er dertig beschikbaar zullen worden gesteld aan door ons aan te wijzen solvabele huurders. Hiermede hopen wij [het college] eveneens enige verlichting in de woningnood te kunnen brengen.”³

De dertig huurflats maakten dus deel uit van 78 appartementen. Uiteindelijk is gebleken dat deze dertig flats ondergebracht zijn in een apart complex. De overige 48 vormen de Akkerflat waarin Dave Scott anderhalf jaar woonde. Hij zat dus niet, als door mij gedacht,

*De Akker in 1952. De foto is genomen op de hoek Akker en Groenekansweg (rode sterretje in de tekening). De tekening dateert van 1954. Daarin heb ik de ‘Bakhuizen-flats’ gemonteerd, waardoor de situatie ontstaat zoals die er eind 1958 ongeveer uit moet hebben gezien (de Industrie- en Huishoudschool kwam pas begin 1960 gereed). Bij de flats staan de toen geldende kadastrale perceelnummers vermeld.
Copyright RHC Vecht en Venen.*

in een vrije-sector huurflatje, maar in een koopappartement. De dertig huurflats waren nooit voor de vrije sector bedoeld geweest, maar eveneens bestemd voor de smalle beurs. De huur-Akkerflat heeft een iets afwijkende bouw en staat in het verlengde van de koop-Akkerflat, gescheiden door de Henrica van Erpweg. Ik keek er recht op uit vanaf de achterzijde van mijn flatje aan de Mr. S. van Houtenweg.

Parkflat

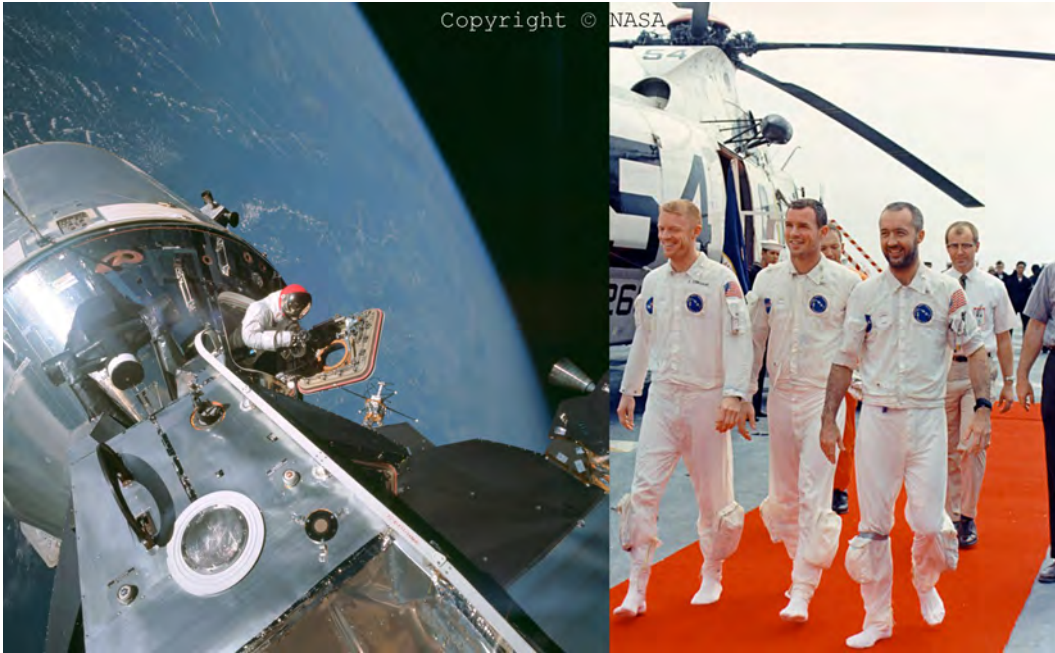
Scott schrijft over zijn Nederlandse periode onder andere: "Fighter pilots didn't earn a lot of money, but our standard of living was quite high. The exchange rate was good."

In Stuttgart Duitsland kocht hij een Mercedes cabrio die hij cash betaalde. Een dergelijk karretje kostte in die tijd toch al gauw een slordige tien mille. Blijkbaar hoefde hij niet te letten op een guldentje meer of minder. Maar betekende dat dan ook dat hij zo'n f 19.000,- kon neertellen voor een vierkamerflatje, dat hij maar een korte periode zou bewonen? Was hij überhaupt wel de eigenaar van het appartement? Nee, dat was hij niet. Uit het kadaster blijkt dat de Coöperatieve Flatexploitatievereniging Parkflat De Bilt I U.A. de eigenaar was. Hierachter gingen niemand minder schuil dan de heren Johan Willem Bakhuizen, "bouwondernemer, wonende te Soestduinen" en Doeke Bakhuizen, "aannemer, wonende te Hilversum". Ze hadden ook de Coöperatieve Flatexploitatie-

vereniging Parkflat De Bilt II U.A. opgericht en de Coöperatieve Flatexploitatievereniging Parkflat De Bilt III U.A., respectievelijk eigenaar van de huur-Akkerflat en de koopflats aan de Henrica van Erpweg.⁴

De Coöperatieve Flatexploitatievereniging Parkflat De Bilt III U.A. was ik eerder al tegengekomen in enkele van de Bakhuizenkrantenadvertenties (ook in niet-Bakhuizenadvertenties). Helemaal snappen deed ik dat toen niet. Onder een parkflat versta ik een serviceflat voor ouderen, zoals bijvoorbeeld die aan de oostzijde van de Akker staan (gebouwd in 1954 door Aannemingsbedrijf v/h firma J. Krap uit Utrecht, in opdracht van de Coöperatieve Vereniging De Akker). Aan de Henrica van Erpweg kende ik een dergelijke parkflat niet. Middels het kadaster is duidelijk geworden hoe het in elkaar stak.

Een koper van een appartement dat deel uitmaakt van een Coöperatieve Flatexploitatievereniging is juridisch geen eigenaar van de woning. Hij of zij wordt lid van de vereniging en dat geeft alleen recht op bewoning van een gedeelte van het gebouw. De juridische eigendom blijft bij de vereniging. Bij een Vereniging van Eigenaren ben je mede-eigenaar van het gebouw. Ik heb mij niet verdiept in de voor- en nadelen van de ene constructie ten opzichte van de andere. Ook heb ik geen onderzoek gedaan naar wie of wat namens Dave Scott lid was van de Flatexploitatievereniging. Wel heb ik daar een idee over.

De tweede ruimtevlucht van Dave Scott met de Apollo 9: Scott half 'hangend' uit de Apollo 9 capsule en op kousenvoeten terug op aarde, te midden van zijn collega's.

Ondanks dat hij naar zeggen geen geldzorgen kende, geloof ik niet dat hij voldoende middelen had voor de aanschaf van een koopflat. Bovendien zat zijn langste tijd in Nederland erop, dus waarom een flat kopen? Voor zijn werkgever lag dat alles uiteraard anders en het zal mij dan ook niet verbazen als die een deal had met Bakhuizen, mede ook gezien de bewoning van de Bilthovense sloopvilla's door Amerikaanse militairen. Dagelijks moet Johan Willem Bakhuizen, vanuit zijn tuin in Soestduinen, de piloten in hun straaljagers laag hebben zien, en horen, overkomen. Hij zal er vast van hebben genoten.

De koop-Akkerflat en de flat aan de Henrica van Erpweg hebben tegenwoordig een Vereniging van Eigenaren. De flat aan de Abt Ludolfweg kent van begin af aan drie Verenigingen van Eigenaren: Abt Ludolfweg I, II en III.⁵ Wie de huidige eigenaar is van de dertig huurflats is mij niet bekend.

Europa

Toen Scott eind 1958 met zijn aanstaande vrouw (ze trouwden in 1959) de Akkerflat betrok, waren zij vast niet de eerste bewoners van het appartement. Het complex was al meer dan een jaar daarvoor opgeleverd.

Dat maakt het niet onwaarschijnlijk dat er al een collega in gehuisd had die inmiddels teruggekeerd was naar de VS. Wat moeten we ons voorstellen van die anderhalf jaar dat de toekomstige maanwandelaar in De Bilt woonde? Om eerlijk te zijn: weinig. In zijn memoires *Two sides of the moon* schetst hij een beeld van zichzelf als iemand die het er buiten diensttijd eens lekker van nam. Maar de party vond niet in De Bilt plaats. Regelmatig waren er feestjes op de vliegbasis en op de zaterdagavonden gingen ze daar naar de film. Als het maar even kon trok de familie Scott er op uit. Weekendjes naar Parijs.

Met de cabrio naar Denemarken, Zweden, Spanje en Duitsland (Kölner Oktoberfest). Was Parijs, of welke andere aanlokkelijke Europese stad, een keer onbereikbaar, dan werd het misschien een middagje Utrecht, of, wie weet, een wandelingetje op Houtringe. En 's avonds op de Akker, na de afwas, zo stel ik mij voor, slofte Dave van de Bruynzeel keuken naar de moderne woonkamer en staarde dan uit het raam, richting het verre, verre Amerika, Houston, Cape Canaveral... Nee, aan die laatste twee oorden dacht hij toen nog lang niet. Integendeel. Toen in het voorjaar van 1959 de namen van zeven astro-

Scott als gevechtspiloot op Soesterberg.

Maanwandelaar woonde in De Bilt (2)

Tussen 1969 en 1973 stonden er twaalf mensen op de maan. Velen onder u die dat nog weten. Maar wat bijna niemand weet, is dat een van deze twaalf maanmannen korte tijd in De Bilt woonde: Dave Scott. Bij toeval werd dit door Peter Westenbrink herontdekt. Om zeker te zijn over de juistheid van zijn vondst deed hij nader onderzoek, waarvan hij hier uitgebreid verslag doet. Met het maanlicht vertrouwd, schuwt hij daarbij zijn romantische inborst niet. Mijmerend over hoe het Scott in De Bilt verging, neemt hij ons mee op reis door oude kranten, naar een tijd waarin de eerste contouren van het uitbreidingsplan Akker zichtbaar werden.

Onmiddellijk nadat ik in de Telegraaf van 5 maart 1969 gelezen had dat het woonadres van David Scott Akker was, bracht ik mw. Drees hiervan op de hoogte. In een uitgebreide e-mail verontschuldigde ik mij dat ik een beetje vals had gespeeld: dat ik eigenlijk helemaal niet op zoek was naar Amerikaanse piloten, maar naar een maanwandelaar. Eindelijk had ik die gevonden. Dit grote nieuws bracht ik ook naar buiten bij mijn collega's.

Ongelovig keken ze mij aan. Niet vanwege Amerikanen in De Bilt. Die hadden er daar genoeg rondgelopen. Ze zaten in Zorgvliet, maar ook richting Groenekan kwam je ze tegen en in woningen boven winkelcentrum Planetenbaan.¹ Over de Akker waren mijn collega's niet zeker, maar als daar een Amerikaan gewoond had, dan was hij vast niet de enige. Dat die Amerikaan later op de maan is geweest, nee, daar hadden ze nooit iets over gehoord. Ze waren stomverbaasd, terwijl ze de maanlandingen toch bewust hadden meegemaakt. Een informeerde bij zijn schoonvader, ook een echte Biltenaar, wist alles over het dorp. Maar nee, dit was de man geheel en al onbekend. Alleen vanuit de Historische Kring kwam een ander geluid. Mevr. Drees had mijn 'ontdekking' doorgespeeld naar de Werkgroep Onderzoek. Lid Abe Postema reageerde: "Dat astronaut Scott hier heeft gewoond wist ik." Wel was Abe abuis over de "...grote aardenwerkschaal waarop zijn ruimteis is afgebeeld". Die schaal was namelijk niet door Scott aan het gemeentebestuur aangeboden, zoals Abe beweerde, maar andersom. Een kopie ervan ligt in de kelder van

Jagtlust en is een misbaksel. Er staat 'Appollo' op geschreven in plaats van 'Apollo'.

Voor mw. Drees zelf was er ook een raadsel opgelost. Als senior archivaris beeldcollecties bij het RHC Vecht en Venen vond ze korte tijd later de eerder genoemde foto met handgeschreven bedankje van Scott, al zag ze de foto niet voor het eerst: "Voor mij is er ook weer een mysterie opgelost, want die eigenaardige foto in een van onze laden had ik anders niet zo snel kunnen plaatsen. Ik heb mij ook wel eens afgevraagd wat wij er eigenlijk mee moesten. Maar nu blijkt het dus een foto te zijn met een bijzonder verhaal."

Behalve Abe Postema zullen er ongetwijfeld meer (oudere) geboren en getogen inwoners van De Bilt zijn, die van 'astronaut Scott' weten. Maar 1971, toen Scott op de maan stond, is lang geleden. De bevolking is inmiddels van samenstelling veranderd. Als eerder gezegd woonde ik in die tijd in Brabant en ik kwam in 1982 naar De Bilt, waar ik een huurflatje betrok aan de Mr. S. van Houtenweg. Dat is hemelsbreed 150 meter van de Akkerflat. Om die afstand te overbruggen heb je geen raket nodig. Maar met of zonder raket, nooit heb ik het plan opgevat om de Akker eens goed te gaan verkennen. Welk doel zou ik daarmee gediend hebben? Nu weet ik dat daar een vierkamerflat met een bijzondere geschiedenis te ontdekken viel. Een koopflat. Maar is het dat altijd geweest, of maakte het ooit deel uit van de eerder

genoemde dertig huurflats? Om daar achter te komen dook ik in het RHC in Breukelen in het verleden van het plan Akker.

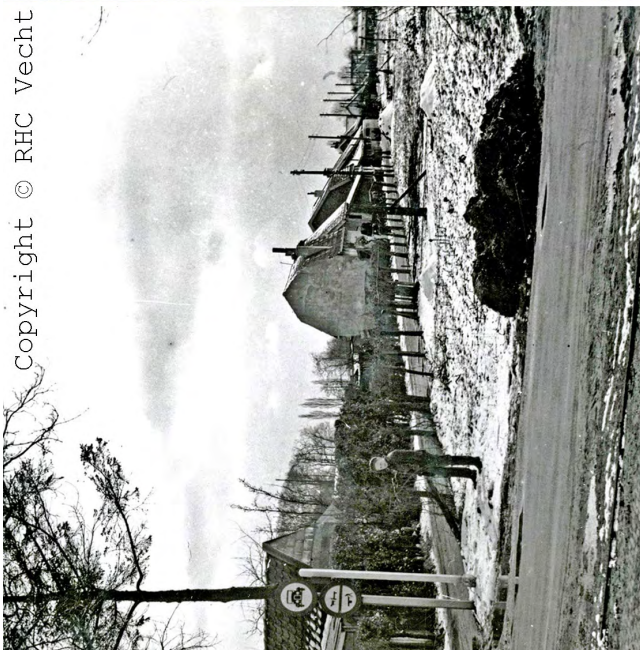
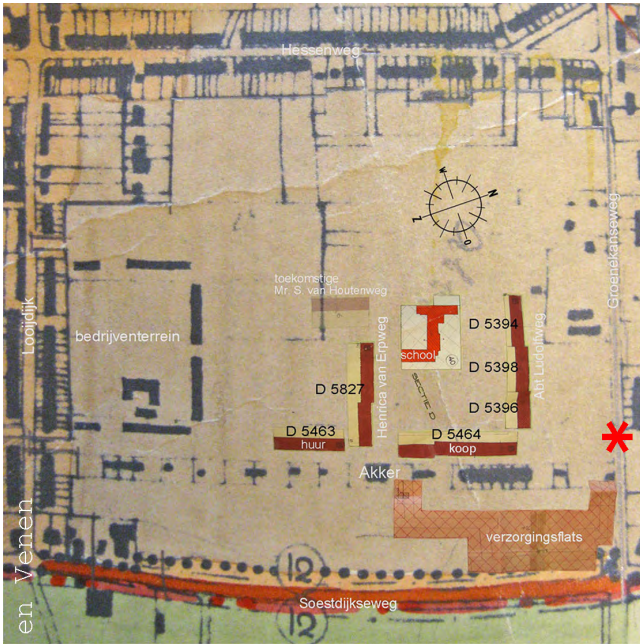
Uitbreidingsplan Akker

Tot midden jaren vijftig was vrijwel het gehele gebied tussen de Looydijk, Hessenweg, Groenekanseweg en Soestdijkseweg onbebouwd. Parallel aan de Soestdijkseweg liep een smalle landweg, de Akker, waaraan aan de oostkant enkele huizen stonden. Aan de westkant lagen moestuinen met daarachter weiland. Van het uitbreidingsplan Akker was alleen nog maar het begin gerealiseerd: de portiekwoningen rondom het bedrijventerrein aan de Looydijk.

De huizen en moestuinen aan de Akker verdwenen en de grond werd bouwrijp gemaakt. Percelen daarvan werden aan Bakhuizen verkocht met vergunning om daar te mogen bouwen. In 1955 begon deze aannemer met de flats aan de Abt Ludolfweg (54 appartementen, gereed in 1956), in 1956 gevolgd door de flats aan de Akker (78 appartementen, gereed in 1957) en in 1957 die aan de Henrica van Erpweg (42 appartementen, gereed in 1958). Behalve een flatgebouw mocht Bakhuizen aan de Abt Ludolfweg ook 20 eengezinswoningen neerzetten.²

Aanvankelijk verkeerde ik in de veronderstelling dat de dertig huurflats willekeurig verdeeld waren over deze in totaal 174 (koop) appartementen. Dat bleek niet juist te zijn. In maart 1955 hadden de woningbouwvereni-

Copyright © RHC Vecht en Venen

gingen er bij het college op aangedrongen meer bouwgrond voor woningwetwoningen te reserveren en beschikbaar te stellen. Een van de uitkomsten was, dat Bakhuizen: “...op het terrein ‘de Akker’ kan doorgaan met het bouwen van 78 woningen waarvan er dertig beschikbaar zullen worden gesteld aan door ons aan te wijzen solvabele huurders. Hiermede hopen wij [het college] eveneens enige verlichting in de woningnood te kunnen brengen.”³

De dertig huurflats maakten dus deel uit van 78 appartementen. Uiteindelijk is gebleken dat deze dertig flats ondergebracht zijn in een apart complex. De overige 48 vormen de Akkerflat waarin Dave Scott anderhalf jaar woonde. Hij zat dus niet, als door mij gedacht,

*De Akker in 1952. De foto is genomen op de hoek Akker en Groenekanseweg (rode sterretje in de tekening). De tekening dateert van 1954. Daarin heb ik de ‘Bakhuizen-flats’ gemonteerd, waardoor de situatie ontstaat zoals die er eind 1958 ongeveer uit moet hebben gezien (de Industrie- en Huishoudschool kwam pas begin 1960 gereed). Bij de flats staan de toen geldende kadastrale perceelnummers vermeld.
Copyright RHC Vecht en Venen.*

in een vrije-sector huurflatje, maar in een koopappartement. De dertig huurflats waren nooit voor de vrije sector bedoeld geweest, maar eveneens bestemd voor de smalle beurs. De huur-Akkerflat heeft een iets afwijkende bouw en staat in het verlengde van de koop-Akkerflat, gescheiden door de Henrica van Erpweg. Ik keek er recht op uit vanaf de achterzijde van mijn flatje aan de Mr. S. van Houtenweg.

Parkflat

Scott schrijft over zijn Nederlandse periode onder andere: "Fighter pilots didn't earn a lot of money, but our standard of living was quite high. The exchange rate was good."

In Stuttgart Duitsland kocht hij een Mercedes cabrio die hij cash betaalde. Een dergelijk karretje kostte in die tijd toch al gauw een sordige tien mille. Blijkbaar hoefde hij niet te letten op een guldentje meer of minder. Maar betekende dat dan ook dat hij zo'n f 19.000,- kon neertellen voor een vierkamerflatje, dat hij maar een korte periode zou bewonen? Was hij überhaupt wel de eigenaar van het appartement? Nee, dat was hij niet. Uit het kadaster blijkt dat de Coöperatieve Flatexploitatievereniging Parkflat De Bilt I U.A. de eigenaar was. Hierachter gingen niemand minder schuil dan de heren Johan Willem Bakhuizen, "bouwondernemer, wonende te Soestduinen" en Doeke Bakhuizen, "aannemer, wonende te Hilversum". Ze hadden ook de Coöperatieve Flatexploitatie-

vereniging Parkflat De Bilt II U.A. opgericht en de Coöperatieve Flatexploitatievereniging Parkflat De Bilt III U.A., respectievelijk eigenaar van de huur-Akkerflat en de koopflats aan de Henrica van Erpweg.⁴

De Coöperatieve Flatexploitatievereniging Parkflat De Bilt III U.A. was ik eerder al tegengekomen in enkele van de Bakhuizenkrantenadvertenties (ook in niet-Bakhuizenadvertenties). Helemaal snappen deed ik dat toen niet. Onder een parkflat versta ik een serviceflat voor ouderen, zoals bijvoorbeeld die aan de oostzijde van de Akker staan (gebouwd in 1954 door Aannemingsbedrijf v/h firma J. Krap uit Utrecht, in opdracht van de Coöperatieve Vereniging De Akker). Aan de Henrica van Erpweg kende ik een dergelijke parkflat niet. Middels het kadaster is duidelijk geworden hoe het in elkaar stak.

Een koper van een appartement dat deel uitmaakt van een Coöperatieve Flatexploitatievereniging is juridisch geen eigenaar van de woning. Hij of zij wordt lid van de vereniging en dat geeft alleen recht op bewoning van een gedeelte van het gebouw. De juridische eigendom blijft bij de vereniging. Bij een Vereniging van Eigenaren ben je mede-eigenaar van het gebouw. Ik heb mij niet verdiept in de voor- en nadelen van de ene constructie ten opzichte van de andere. Ook heb ik geen onderzoek gedaan naar wie of wat namens Dave Scott lid was van de Flatexploitatievereniging. Wel heb ik daar een idee over.

De tweede ruimtevlucht van Dave Scott met de Apollo 9: Scott half 'hangend' uit de Apollo 9 capsule en op kousenvoeten terug op aarde, te midden van zijn collega's.

Ondanks dat hij naar zeggen geen geldzorgen kende, geloof ik niet dat hij voldoende middelen had voor de aanschaf van een koopflat. Bovendien zat zijn langste tijd in Nederland erop, dus waarom een flat kopen? Voor zijn werkgever lag dat alles uiteraard anders en het zal mij dan ook niet verbazen als die een deal had met Bakhuizen, mede ook gezien de bewoning van de Bilthovense sloopvilla's door Amerikaanse militairen. Dagelijks moet Johan Willem Bakhuizen, vanuit zijn tuin in Soestduinen, de piloten in hun straaljagers laag hebben zien, en horen, overkomen. Hij zal er vast van hebben genoten.

De koop-Akkerflat en de flat aan de Henrica van Erpweg hebben tegenwoordig een Vereniging van Eigenaren. De flat aan de Abt Ludolfweg kent van begin af aan drie Verenigingen van Eigenaren: Abt Ludolfweg I, II en III.⁵ Wie de huidige eigenaar is van de dertig huurflats is mij niet bekend.

Europa

Toen Scott eind 1958 met zijn aanstaande vrouw (ze trouwden in 1959) de Akkerflat betrok, waren zij vast niet de eerste bewoners van het appartement. Het complex was al meer dan een jaar daarvoor opgeleverd.

Dat maakt het niet onwaarschijnlijk dat er al een collega in gehuisd had die inmiddels teruggekeerd was naar de VS. Wat moeten we ons voorstellen van die anderhalf jaar dat de toekomstige maanwandelaar in De Bilt woonde? Om eerlijk te zijn: weinig. In zijn memoires *Two sides of the moon* schetst hij een beeld van zichzelf als iemand die het er buiten diensttijd eens lekker van nam. Maar de party vond niet in De Bilt plaats. Regelmatig waren er feestjes op de vliegbasis en op de zaterdagavonden gingen ze daar naar de film. Als het maar even kon trok de familie Scott er op uit. Weekendjes naar Parijs.

Met de cabrio naar Denemarken, Zweden, Spanje en Duitsland (Kölner Oktoberfest). Was Parijs, of welke andere aanlokkelijke Europese stad, een keer onbereikbaar, dan werd het misschien een middagje Utrecht, of, wie weet, een wandelingetje op Houdringe. En 's avonds op de Akker, na de afwas, zo stel ik mij voor, slofte Dave van de Bruynzeel keuken naar de moderne woonkamer en staarde dan uit het raam, richting het verre, verre Amerika, Houston, Cape Canaveral... Nee, aan die laatste twee oorden dacht hij toen nog lang niet. Integendeel. Toen in het voorjaar van 1959 de namen van zeven astro-

Scott als gevechtspiloot op Soesterberg.

nauten bekend werden gemaakt – waaronder Alan Shepard die de eerste Amerikaan in de ruimte zou worden (en vijfde mens op de maan) – haalde men op Soesterberg daar verbaasd de schouders over op. De piloten hadden weinig vertrouwen in de, tot Mercury omgedoopte, eenpersoons capsules waarmee de Original Seven de ruimte in geschoten zouden worden. Scott schrijft: “Oh boy. There go their careers. I wonder what those guys think they’re going to do’, was the general feeling among most of us military pilots at that time.”

In het thuisland Amerika was het echter big, big, big news en zelfs op de voorpagina van de Biltse en Bilthovense Courant van 29 mei 1959 stond een uitgebreid artikel over het “project Mercurius”. Maar of Scott, staand voor het raam, daar enige notie van had? Uitzierend over een uitloper van de Utrechtse Heuvelrug deed hij vanaf de Akker onbewust wat hij twaalf jaar later op de maan zou doen, kort nadat hij daar geland was. Staande in het geopende dakluik van de maanlander gaf hij toen een geologische beschrijving van het magnifieke, desolate berglandschap dat hij zag. Maar nu dwaalde zijn blik van achter een groot huiskamerraam over Biltse grond; over flats aan de Henrica van Erpweg, links van hem. Rechts die aan de Abt Ludolfweg. Tegenover hem de in aanbouw zijnde Industrie- en Huishoudschool (later een muziekschool, nu een zorgverlenersinstelling). Het daarnaast gelegen huurflatje aan de Mr.

S. van Houtenweg, waarin ik ruim twintig jaar later met mijn gezin woonde, was onzichtbaar. Het bestond nog niet en werd pas rond 1964 gebouwd, door de firma Van Laar. Achter de school zag hij een breed, braak liggend stuk niemandsland, dat ophield bij de huizen van de Hessenweg. Toen nog een winkelcentrum in opkomst, maar wel al met middenstanders waar ik in de jaren tachtig geregeld binnenstapte, zoals drogisterij Teeuw (nu Etos), woninginrichting Seijderveld (nu woonwinkel Berg & Berg), fietsenzaak van Eijk (nu Profile René, ‘de Fietsspecialist’) en schildersbedrijf Klok (nu Deco Home Jochem). Op Hessenweg 125 zit nog steeds schoenenzaak Van der Sluijs. Misschien dat Scott daar een paar Amerikaanse basketbalschoenen heeft gekocht, waarmee men toen adverteerde. Naast Van der Sluijs zat levensmiddelenbedrijf Vroon. Maar waarom daar boodschappen doen als je ook lekker snel met de cabrio even op een neer kon naar de zelfbediening in Bilthoven: de Albert Heijn. Zo was men dat in Amerika tenslotte gewend. Bovendien lag de Julianalaan er beter bij dan de Hessenweg, waarvan de bestrating in een deplorabele toestand verkeerde. Er werd flink over geklaagd. Men achtte “...de toestand vrijwel onhoudbaar nu de intensiteit van het verkeer de laatste tijd zo is toegenomen”, aldus de Biltse en Bilthovense Courant.

Niet op de hoogte van de immense media-aandacht die de Mercury-astronauten in Amerika te beurt vielen, genoot Scott van zijn

nauten bekend werden gemaakt – waaronder Alan Shepard die de eerste Amerikaan in de ruimte zou worden (en vijfde mens op de maan) – haalde men op Soesterberg daar verbaasd de schouders over op. De piloten hadden weinig vertrouwen in de, tot Mercury omgedoopte, eenpersoons capsules waarmee de Original Seven de ruimte in geschoten zouden worden. Scott schrijft: “Oh boy. There go their careers. I wonder what those guys think they’re going to do’, was the general feeling among most of us military pilots at that time.”

In het thuisland Amerika was het echter big, big, big news en zelfs op de voorpagina van de Biltse en Bilthovense Courant van 29 mei 1959 stond een uitgebreid artikel over het “project Mercurius”. Maar of Scott, staand voor het raam, daar enige notie van had? Uitzierend over een uitloper van de Utrechtse Heuvelrug deed hij vanaf de Akker onbewust wat hij twaalf jaar later op de maan zou doen, kort nadat hij daar geland was. Staande in het geopende dakluik van de maanlander gaf hij toen een geologische beschrijving van het magnifieke, desolate berglandschap dat hij zag. Maar nu dwaalde zijn blik van achter een groot huiskamerraam over Biltse grond; over flats aan de Henrica van Erpweg, links van hem. Rechts die aan de Abt Ludolfweg. Tegenover hem de in aanbouw zijnde Industrie- en Huishoudschool (later een muziekschool, nu een zorgverlenersinstelling). Het daarnaast gelegen huurflatje aan de Mr.

S. van Houtenweg, waarin ik ruim twintig jaar later met mijn gezin woonde, was onzichtbaar. Het bestond nog niet en werd pas rond 1964 gebouwd, door de firma Van Laar. Achter de school zag hij een breed, braak liggend stuk niemandsland, dat ophield bij de huizen van de Hessenweg. Toen nog een winkelcentrum in opkomst, maar wel al met middenstanders waar ik in de jaren tachtig geregeld binnenstapte, zoals drogisterij Teeuw (nu Etos), woninginrichting Seijderveld (nu woonwinkel Berg & Berg), fietsenzaak van Eijk (nu Profile René, ‘de Fietsspecialist’) en schildersbedrijf Klok (nu Deco Home Jochem). Op Hessenweg 125 zit nog steeds schoenenzaak Van der Sluijs. Misschien dat Scott daar een paar Amerikaanse basketbalschoenen heeft gekocht, waarmee men toen adverteerde. Naast Van der Sluijs zat levensmiddelenbedrijf Vroon. Maar waarom daar boodschappen doen als je ook lekker snel met de cabrio even op een neer kon naar de zelfbediening in Bilthoven: de Albert Heijn. Zo was men dat in Amerika tenslotte gewend. Bovendien lag de Julianalaan er beter bij dan de Hessenweg, waarvan de bestrating in een deplorabele toestand verkeerde. Er werd flink over geklaagd. Men achtte “...de toestand vrijwel onhoudbaar nu de intensiteit van het verkeer de laatste tijd zo is toegenomen”, aldus de Biltse en Bilthovense Courant.

Niet op de hoogte van de immense media-aandacht die de Mercury-astronauten in Amerika te beurt vielen, genoot Scott van zijn

Noodlanding van Super Sabre Huis getroffen door stuk van ketting

(Speciale berichtgeving)

Enige bewoners van Soesterberg hebben dinsdagmorgen benauwde ogenblikken meegemaakt. Een straaljager van het type super sabre van de Amerikaanse luchtmacht moest dinsdagmorgen half twaalf op de vliegbasis Soesterberg een noodlanding maken bij de van Weerden Poelmanweg. De snelheid waarmee de straaljager de grond raakte was vermoedelijk te groot. Het ijzeren vangnet bestaande uit zware kettingen, dat de snelheid van het vliegtuig bij de landing moet verminderen, brak af. Een zware schakel van ongeveer 20 kilo vloog door de lucht, rukte eerst de top uit een boom aan de Kampweg te Soesterberg, vloog vervolgens door het dak van de woning van de heer D. van Nieuwkerk, Kampweg 24, daarna door een tussen deur en verdween door het achterraam naar de tuin, waar het zich op 27 meter afstand van de woning in de grond boorde. De afstand, die de schakel door de lucht heeft afgelegd, bedroeg ruim 1200 meter. De slaapkamers in de woning vertoonden dezelfde sporen als bij een explosie. Mevrouw van Nieuwkerk-Van Gennep was alleen met haar 12-jarig zoontje Henny thuis. De andere kinderen waren nog op school.

Het vliegtuig kwam aan het einde van de startbaan tot stilstand, nazich met zijn neus in de grond te hebben geboord. De piloot kon ongedeerd de straaljager verlaten.

De koninklijke marechaussee leidt het onderzoek.

Utrechtsch Nieuwsblad van 21 november 1956.

tijd in Europa: "Life was good. I was having a ball". Maar dat kwam vooral ook omdat hij kon doen wat hij het liefste deed: vliegen. De Amerikanen vlogen in die tijd met de F-100 Super Sabre, de voorganger van de bij ons beter bekende Starfighter. Tijdens de terugkeer naar de basis, ging het met de Supsab van Scott een keer helemaal mis. Op volle snelheid kwam hij aangevlogen. Toen hij vaart wilde minderen voor de landing, bleek de gashendel niet meer te werken. Hij had de keus zich met schietstoel en parachute te redden en het toestel voor de kust in de Noordzee te laten neerstorten, of in een alles-of-niets-poging toch proberen om de vliegbasis heelhuids te bereiken. Hij koos voor het laatste. Bedoeling was om in een glijvlucht te landen. Daarvoor sloot hij de brandstoftoevoer, waardoor de straalmotor afsloeg. Hij kwam 'netjes' op de grond. Het toestel kon uiteindelijk door een ijzeren vangnet, gemaakt van zware kettingen, worden afgeremd. Aan het eind van de landingsbaan rolde het zachtjes met zijn neus in de modder.

Het was de eerste keer dat Dave Scott de Nederlandse kranten haalde. Niet zozeer door de noodlanding op zich, maar vanwege de gevolgen ervan. Een van de ijzeren kettingen van het vangnet was door de kracht van de aanstormende straaljager geknapt, waardoor een schakel los raakte en gekatapulteerd werd. Het projectiel suiste een nabij gelegen woning binnen. Lees in het Utrechtsch

**Schade aan woning door
straaljager van Soesterberg**

In verband met aan ons gestelde vragen inzake b.g. ongeval, delen wij onze verzekerden mede, dat bij al onze

**brandverzekeringen
zonder extra kosten**

is ingesloten het risico van :

schade, veroorzaakt door het neerstorten van vliegtuigen, luchballons, of luchtvaartuigen, of delen daarvan of voorwerpen, of personen, die daaruit vallen,

**ook al ontstaat daar-
door geen brand**

Deze bepaling geldt uiteraard alleen in vredetijd

„Leeuwarder Onderlinge”

EEWAL 59 - TELEF. 3616

Na 10 jaar halve premie

Leeuwarder Courant van 23 november 1956.

Nieuwsblad van 21 november 1956 wat er precies gebeurde en in de Leeuwarder Courant hoe een handige verzekeraar op het ongeval inspeelde.

Youtube

Een kleine tien jaar na dit incident op Soesterberg beleefde Scott weer een hachelijk avontuur, maar nu in de Gemini 8. Zoals in

het begin van dit tweedelig artikel aangehaald, las ik in 2013, in een 47 jaar oude editie van het Utrechtsch Nieuwsblad, het relaas over dit ruimtevaartuig, niet wetende dat ik een paar tellen later zou (her)ontdekken dat Scott in De Bilt gewoond had. Niets vermoedend was ik nog aan het lezen over hoe zijn ruimteschip plotse-ling heftig was gaan rondtollen en de astronauten in levensgevaar had gebracht. Ze dreigden het bewustzijn te verliezen. De enige manier om de Gemini te stabiliseren was het in werking zetten van de remraketten, die normaal gesproken alleen worden gebruikt om in de dampkring terug te kunnen keren. De opzet slaagde, maar het betekende tevens een vroegtijdig einde van Scotts eerste ruimtevlucht, waardoor hem een geplande ruimtewandeling door

de neus geboord werd. Heelhuids keerden hij en Neil Armstrong op aarde terug.

In 1960 was Scott naar de VS teruggekeerd waar hij in 1963 astronaut werd. Tussen 1966 en 1971 maakte hij drie ruimtevluchten, waarvan de maanlanding met de Apollo 15 zijn magnum opus was. In 1977 verliet hij de NASA. Het voert te ver om zijn ruimtereizen hier uitgebreid te bespreken. Wie daarover alles wil weten, komt ruimschoots aan zijn

Dave Scott in 2005 tijdens een TV-interview.

trekken op internet. Iedereen die geïnteresseerd is, raad ik aan om in Google of Youtube te gaan zoeken met de trefwoorden: 'Gemini 8', 'Apollo 9' of 'Apollo 15'. Succes verzekerd.

Tot slot: De door burgemeester Goldberg onderbroken raadsvergadering van 29 juli 1971, rond het tijdstip dat Scott bij de maan arriveerde, ligt ver achter ons. Tegenwoordig woont David Scott met zijn tweede vrouw deels in Los Angeles en deels in Jacksonville, Florida. Deze maand hoopt hij 84 jaar te worden. Als twintiger en gevechtspiloot bij de 'Soesterberg Wolfhounds' had hij zich nooit met toekomstige maanreizen bezig gehouden.

den. Maar, als 'wolfhond' moet hem dat wel al in het bloed hebben gezeten, wat gebleken is. Dat maakt hem tot ambassadeur van een tijdperk waarin de eerste mensen op de maan zijn geweest. De maanlandingen worden beschouwd als het hoogtepunt van de twintigste eeuw

en een mijlpaal in de geschiedenis van de mensheid. De Bilt mag dan ook best trots zijn dat een representant daarvan ooit even een van haar inwoners was. Ik droom wel eens dat ik in 1971 met Scott radioverbinding heb en hem vraag in welke flat in De Bilt hij zijn voetstappen heeft gezet, waarop ik hem vanaf de maan hoor zeggen: Akker ***. Geweldig toch.

In 2016 is het zestig jaar geleden dat Dave Scott naar Soesterberg kwam en 45 jaar geleden dat hij op de maan stond. Daarom zal later dit jaar bij de flat een herinneringsbord

aan de voormalige astronaut onthuld worden.

De Akker in De Bilt waar David R. Scott van december 1958 t/m juni 1960 woonde.

Voetnoten:

1. Hierop heeft de heer Jos van der Worp mij na het eerste artikel attent gemaakt.
2. RHC Vecht en Venen, Archief van de gemeente De Bilt 1932-1987, Inv.nr. 2041: Stukken betreffende vaststelling van een plan in onderdelen tot herziening van het uitbreidingsplan 'De Akker', met tekeningen, 1950-1955.
3. RHC Vecht en Venen, Archief van de gemeente De Bilt 1932-1987, Inv.nr. 83: Agenda's en stukken behorende bij raadsvergaderingen, 1956, brief van het college aan de raad d.d. 23 april 1956.
4. Dienst voor het kadaster en de openbare registers, register OZ4, reeksaanduiding Utrecht, deel/nummer akten 1560/24 en 1578/104, perceelnummer(s) 7772 A1, A49. RHC Vecht en Venen, Archief van de gemeente De Bilt 1932-1987, Bijlage 3: Kadaster, Perceelsgewijze kadastrale leggers, Inv.nr. 23: Deel 31, artikel 8316 (Akker koop) en artikel 8317 (Akker huur), Inv.nr. 34: Deel 32, artikel 8654 (H. van Erpweg).
5. RHC Vecht en Venen, Archief van de gemeente De Bilt 1932-1987, Bijlage 3: Kadaster, Perceelsgewijze kadastrale leggers, Inv.nr. 32: Deel 30, artikel 8039 t/m 8041 (Abt Ludolfweg I, II en III).

Auteur: Peter Westenbrink is sinds 1982 verbonden aan het KNMI en woonde 14 jaar in De Bilt. Na eerst jaren meteorologische waarnemingen te hebben gedaan, is hij nu mede verantwoordelijk voor de kwaliteit van het meetinstrumenten-netwerk. Ook zorgt hij er wekelijks voor dat er een ozonsonde aan een weerballon omhoog gaat, voor metingen aan de ozonlaag. Behalve een meteorologische achtergrond, heeft hij ook een schrijf- en communicatieopleiding afgerond. In zijn vrije tijd doet hij graag historisch onderzoek. Als er daartoe gelegenheid is publiceert hij zijn onderzoeksresultaten, of hij verwerkt ze in de beeldende kunst die hij maakt. Dat hij daarin ook zijn interesse voor ruimtevaart, astronomie en andere wetenschappen kwijt kan, zal niet als een verrassing klinken. Peter woont in Utrecht, is 58 jaar oud, vader van twee kinderen en heeft een kleinzoon, Bram.